

департаменту морського і річкового транспорту (портового засобу) від 17 червня 2004 р. № 162. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0162538-04#Text>.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-266-1-3>

**ІНСТИТУЦІЙНА СПРОМОЖНІСТЬ
СЕРЕДОВИЩА ПОЛІТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ
В ДЕРЖАВАХ ДЕМОКРАТИЧНОГО ТРАНЗИТУ**

Омельченко Станіслав Валентинович

аспірант кафедри політології

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

м. Дніпро, Україна

Для країн розвинутої демократії інституційна спроможність є інтегральним показником можливостей захисту прав людини, функціонування соціально орієнтованої ринкової економіки та впровадження цілей сталого розвитку. В умовах політичних трансформацій критерії інституційної спроможності вступають аналітичною рамкою оцінювання здатності політичної системи та окремих її елементів реалізувати рух суспільства до демократичних орієнтирів. Середовище політичної безпеки є одним з базових передумов для дієздатної демократії. Воно визначає межі дозволеного в рамках політичної конкуренції, а також забезпечує вихідні позиції для представництва інтересів реалізації довгострокових проєктів, формування консолідованої державної політики тощо. В умовах жорстокої російсько-української війни базові параметри політичної безпеки або виявилися порушеними. Тому їх відновлення вимагає аналізу не лише перспектив усунення зовнішньої загрози, але й відповідності демократичних інститутів світовим стандартам та вимогам. Нагальною потребою є формування завдань для політика-інституційної еволюції на період післявоєнного відновлення України.

Рівень інституційної спроможності демократичного суспільства, який виступає базовим для середовища політичної безпеки – це рівень організації державно-владних відносин. Взаємодія публічного управління і місцевого самоврядування має принципові засади. З точки зору потреб сучасного безпекового середовища, вони вимагають ретельної розробки та налаштування механізмів стримувань і противаг, подібних до балансу між гілками влади на загальнонаціональному рівні.

Міжнародний рівень інституційної спроможності випробовується в межах взаємодії дії держав, які мають між собою торгівельні та соціально-культурні зв'язки. Порівняння інституційних моделей різних країн слугує критерієм для корекції розвитку національних політичних інститутів. В умовах сучасної України значення набуває транскордонна співпраця. Вона демонструє рівень розвитку вітчизняних державно-політичних установ та їх ресурсне забезпечення.

Порівняльний крос-національний контекст розвитку політичних інститутів дозволяє збагнути етапи еволюції трансформаційної політичної системи. Невідповідність розвитку навколишніх країн породжує взаємне непорозуміння та неможливість забезпечити адекватні механізми зростання. Це вимагає глибинних перетворень в інститутах державної влади та місцевого врядування, оскільки інакше вони будуть вважатися слабкими й нерозвиненими для зовнішнього спостерігача.

Розуміння внутрішньої логіки та динаміки розвитку політичних інститутів дає змогу встановити їх значення для середовища політичної безпеки. Доцільно розділити градації спроможних інститутів натрій на три нерівні зони: спроможні, неспроможні та обмежено спроможні. У випадку домінування останніх держави визнаються як впровадженні або неспроможний.

Визначення інституційної спроможності як функціональності веде до аналізу внутрішньої структури інститутів та спроможності їх окремих елементів. Цей погляд є дещо однобічним, проте він дозволяє виявити слабкі і сильні сторони політичних інститутів з нормативної точки зору. Відтак середовище політичної безпеки залежить від функціональних можливостей конкретних складових політичної системи.

Спроможність конкретних складових політичної системи, наприклад, громадського сектору, залежить від спроможності його конкретних елементів. Водночас в демократичних умовах громадсько-політичні актори не можуть мати рівний рівень спроможності. Відповідно, і їх значення для середовища політичної безпеки буде різним.

Наступним рівнем осмислення інституційної спроможності в умовах становлення демократії є взаємодія інститутів врядування та громадськості. Якщо перші мають відносно «нормальну» функціональність та поширюють своє реноме як спроможних, то другі перебувають у фазі становлення і можуть мати обмежену ефективність. Умови демократії висувають перед публічною владою виклики комунікаційної спроможності та відкритості, які нехарактерні для розвинених демократії. Таким чином, відкривається новий вимір спроможності/неспроможності, здатний вплинути на середовище політичної безпеки.

Таким чином, інституційна спроможність виступає вихідною точкою для прогнозування майбутнього успіху реформ та цілей демократичного

державотворення. На відміну від нормативно-правових критеріїв успіху демократії, оцінка конкретних інституційних підсистем дає змогу зрозуміти потенційні кризові виклики до моменту їх емпіричного прояву. Інституційна спроможність демократичних політичних інститутів впливає на успішність конкретної держави і суспільства у світовому рейтингу демократичного розвитку. Відповідно до цього формується перспективне бачення завдання і ресурсів, які визначають національний порядок денний.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-266-1-4>

**АКТУАЛЬНІСТЬ ДОСЛІДЖЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВИЦІ
О. СТЕПАНІВ З КОМУНІКАЦІЙНОЇ ГЕОГРАФІЇ УКРАЇНИ
У БАЛТО-ЧОРНОМОРСЬКОМУ РЕГІОНІ:
ВІД ГЕОПОЛІТИКИ ДО ЄВРОЛОГІСТИКИ**

Смирнов Ігор Георгійович

*доктор географічних наук,
професор географічного факультету
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Любіцева Ольга Олександрівна

*доктор географічних наук, професор,
завідувачка кафедри країнознавства
та туризму географічного факультету
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Гринюк Діана Юріївна

*кандидат географічних наук,
асистент географічного факультету
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Серед транспортно-логістичних програм Європейського Союзу нині найважливішим є проєкт ЄС «Ініціатива Тримор'я», який охоплює 12 країн – членів ЄС, що знаходяться між Балтійським, Адріатичним та Чорним морями. Незважаючи на те, що Україна поки що не належить до безпосередніх учасників проєкту «Ініціатива Трьох морів», вона активно